

2

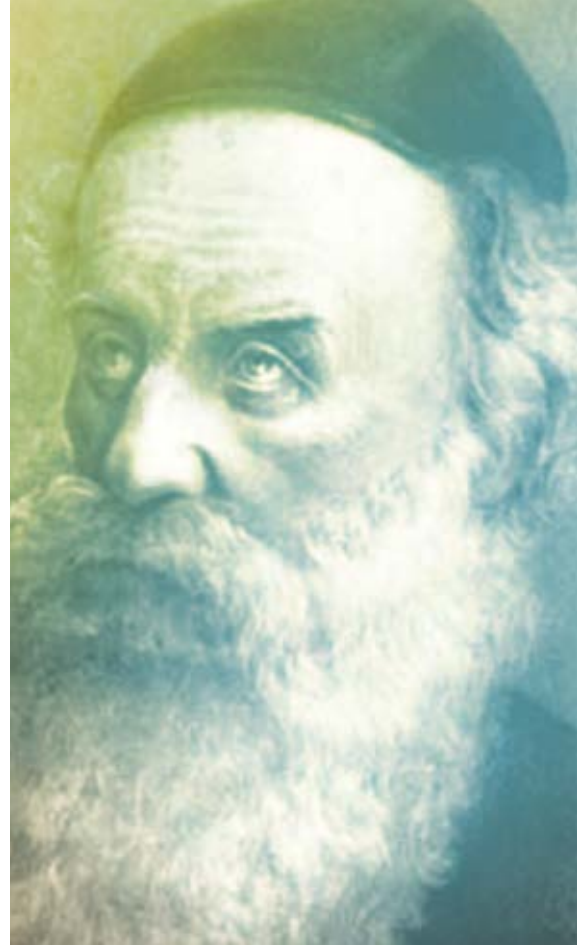
ה

ז

ס

א

אמנים שרים
את ניגוני
בעל התניא



"הרבי הזקן"

הוא כינויו של

רבי שניאור זלמן מלאדי,

מייסד חסידות חב"ד, שבמשך

שישים ושבע שנות חייו

(תק"ה-תקע"ג 1745-1812)

עמד במרכזן של דרמות וחולל

מהפכה של ממש במספר

תחומים ביהדות.

הרבי הזקן שילב בדמותו ניגודים רבים. הוא היה שכלתן, דעתן וחוקר, ומנגד בעל נפש פיוטית שהתלהבות והתרגשות היו מנת חלקה. הוא נודע כאגון בתחומי ההלכה, אך לא פחות בתחום הקבלה. הוא עסק רבות בחקר וניתוח נפש האדם, אך התרחב ועסק בבעיות הכלל עד שנודע כאחד מהמנהיגים היהודים הבולטים בתחומי רוסיה הלבנה.

הרבי מכונה גם "בעל התניא" על שם ספרו היסודי בחסידות, בו ביסס וביאר את שיטתו בעבודת הבורא המיוסדת על חכמה, בינה ודעת, (ראשי התיבות יצרו את שמה של החסידות). הרבי חינך לעבודה של למידה והתבוננות שכלית, כשמתוכן יוצאת הנפש אנו סערת הרגש.

אזון רגישה תשמע את אותו העיקרון משתקף דרך הניגונים שהלחין: הן הגעגוע והן השמחה מלווים באיפוק, שתפקידו לוודא שהתפרצות הרגש תנותב אל היעד הנכון והמדויק ביותר. ניתוח גרפולוגי מדהים של כתב ידו מצורף בסוף החוברת, ניתוח שמתאר את אישיותו הניבטת אלינו מכתב ידו כמתאימה לחלוטין לשיטתו הרוחנית הנפרסת על פני ספריו הרבים.

בתור ילד נודע הרבי כאגון מופלא. ידיעותיו התורניות לא ידעו גבול, והוא הוסיף והתמיד בלימוד כל תחומי היהדות: קבלה, פילוסופיה, תלמוד, הלכה, חסידות ועוד. בבגרותו הגיע אל רבי דובער, ה"מגיד" ממזריטש, שכיהן כמנהיג החסידים לאחר פטירת הבעל שם טוב, מייסד החסידות. על אף היותו צעיר התלמידים, הפך הרבי לאחד הבולטים בחבורה. בין חידושי ההלכתיים בולטים קשר התפילין שחידש, צורת האותיות המיוחדת לספרי תורה, תפילין ומזוזות, וכן סידור התפילה שהוציא לאור בנוסח שבידו וליבן. לאחר פטירת המגיד ממזריטש, ולאחר שרבו השני, רבי מנחם מנדל מוויטבסק, עלה לארץ, התחיל הרבי לכהן כמנהיג לחסידים.

כתוצאה ממחלוקת בין המצדדים בחסידות ומתנגדיה, הושלך הרבי לכלא כשכתב אישום חמור בגין מרד בצאר הרוסי מרחף מעליו. הוא היה בסכנת חיים ממשית ועבר חקירות רבות, שחלקן תועדו ונשמרו בידינו עד ימינו אלה. המאסר הסתיים בשחרורו בתאריך י"ט בכסלו תקנ"ט, תאריך הנחגג מדי שנה בין חסידי חב"ד. בסוף ימיו התחוללה מלחמת רוסיה-צרפת, והרבי צידד לטובת רוסיה. המסורת מספרת כי נפוליאון שם לעצמו מטרה ללכוד באופן אישי את הרבי. תוך כדי בריחה מצבא צרפת נפטר הרבי בכפר פיענא שברוסיה הלבנה, ונקבר בעיירה האדיק'.

ניגוני הרבי משקפים, כאמור, את דמותו ושיטתו. הרבי הזקן תמיד שר. כל משפט שאמר היה מלווה בנעימה, מכיוון שמילים מתוות עלולות לקרקע את הנשמה ולהטיל משקולות על כנפיה. הניגון מרומם את המילים ואת האדם טפח מעל קרקע המציאות, ואל הרוממות הזאת התכוון ושאף הרבי כל ימיו.

חכמינו ז"ל אומרים שבעת לימוד מספרים עתיקים אנחנו מסוגלים "לראות את בעל השמועה" ניצב מולנו, כלומר: אנחנו יכולים לפגוש את המחבר, את אישיותו ונשמתו דרך תורתו. אם נכונים הדברים בלימוד אינטלקטואלי, ודאי שנכונים הם בפגישה דרך שיר. כשאנחנו מאזינים ושרים את ניגוניו של הרבי, אנו זוכים למפגש בלתי אמצעי עם שירת נשמתו.



אלי אתה ואודן
רמי קליינשטיין

למי שתקוע בפוזה חיצונית,
להתרפק עלול לאיים
כמו להתפרק.
הניגון מציע לנו להסכים
להרפות מתדמית המצליחן
והכליכול, להיות נזקק לאהבה,
נזקק לעזרה. למסור את ההגה,
לעצום עיניים ולהניח את הראש
על הכתפיים שלך. הכל בסדר.
אני לא שולט, זה גדול עלי
ואתה דואג לי.

אם ממיסים את הקושי,
אם עוקפים את הרשמיות,
להודות לך זה הכי מתוק בעולם.

אם אני לא מסוגל
להסתכל לך בעיניים,
אני לא מסוגל
לומר לך תודה אמיתית.
היכולת להודות על טובה
קשורה ליכולת
להודות על האמת.

בלחן מתרפק אנחנו מודים.
מודים שבלעדיך
אנחנו לא יכולים.
מודים מקרוב,
מכל הלב, מחובקים,
ובמקום לקרוא לך
אלוהים רשמי,
קוראים לך אלי, אישי.
אינטימי. לא רק אלהים
של עולם ומלואו
ומיליארדים של יצורים.
אלי אתה.
כמה פשוט.

“אֵלֵי אַתָּה וְאֹדְךָ
אֱלֹהֵי אֲרוֹמָנְךָ”



קול דודי

אח יקר,
שיחה קשה עברנו אתמול,
נעה חליפות בין האשמות,
כמעט צעקות והרבה דמעות.
העמדות התחלפו,
חצי מהזמן טענת בלהט
שאינן תשובה לשאלה העמוקה,
וחצי מהזמן טענת
שאינן בכלל שאלה.

מה החיים האלה, לאן הולך הכל,
מאיפה בא הכל? עדיף לברוח
לאיזה ארטיק, לחו"ל, לעשן,
במילא לא תהיה תשובה
לשאלה הכי מציקה הזו.
אם אני לא יודע למה אני חי,
או בשביל מה לקום בבוקר?

הקול הזה שמדגדג ומציק,
הוא קולו של אלוקים.
הוא דופק לך בלב
בעדינות וגם בחזקה,
ולמרות שאינך מודע לכך,
כולך בהידברות ארוכה איתו.
לא פשוט.
לפעמים אפילו מעצבן.

התשובה איננה מנוסחת
כי היא עמוקה ממילים.
היא סוג של נוכחות,
קרובה, אינטימית.
אתה מבין מה זה כשאינן סוף,
אין גבול, אין התחלה,
חודר לך לתוך הלב
וקורא לך "רעייית"?
זה לא פחות מטירוף.
זה מרגש עד כלות.

עם מי אתה מתכסח
בכזאת עצמה, מאיפה הרעד
בלב אם אין שאלה,
אין תשובה ואין בכלל?
הוא מיקש על כל מיני דלתות
בדרכים היצירתיות שלו.
כשדברים מגיעים לא כמו
שדמיינו אותם, יש לנו נטייה
להתכחש. מצחיקים אנחנו.

פתחי לי אחותי, מתחנן הניגון.
לא אדם זר דופק על דלתך.
לא אלוקים מרוחק שרוצה
לשעבד ולדפוק לך את החיים.
חדר פנימי בתוך הלב מבקש
לבקוע החוצה, להתגלות
ממך אליך. עצמי עיניים
והקשיבי לדופק.



קול דודי
אביתר בנאי

מעורר את האהבה.
את הניגון היהודי שרים ביחד.
יוצאים זה לקראת זה. נפגשים.
זה חי. חופשי.
דוד המלך, גדול המנגנים,
מפוז ומרקד כאחת השפחות.
אין אגו. אין כוכבים.
אין פלאפונים ומצלמות.
המנגן היהודי רואה ואינו נראה.
רק הניגון קיים.
רק האהבה.
רק התשוקה לגילוי הרחמים.
בואו ונצא לקראת מלכנו.
בואו ונקשיב לנשמתנו המבקשת
את גילוי, קירבתו,
מבקשת להודות.
להיות יהודי.
שנזכה. אמן.


אביתר בנאי

רק הניגון קיים

הניגון מחר.
אותי לעצמי, לבוראי, ובינינו.
הניגון מטעין. מניע.
חושף את האמונה שמסתתרת
בחגווי הסלע.
עד שאפשר לעוף. או לרקוד.
לחיות.
הניגון חושף את החיסרון, את
הזיכרון,
את הגעגוע שנשכח בתוך
האדישות והשגרה.
געגוע לא למה שהיה,
אלא למה שעוד יהיה.
במהרה בימינו.
הניגון מעורר את התנופה.
מנכיח את מה שמעבר.

"קח לך תנועה של ניגון,
הסב פניך אל הקיר,
או רק תסגור את עיניך,
ותחשוב שוב, שאתה עומד
לפני כיסא הכבוד,
ובשבירת ליבך באת לשפוך
את נפשך לה' בשירה וניגון
היוצאים מקרב ליבך. ואז מעצמך
תרגיש שנפשך
יוצאת ברננה.
אם מתחילה היית אתה מנגן
לפני נפשך לעוררה מתרדמתה,
מעט מעט תרגיש שנפשך התחילה
כבר לנגן בעצמה...
וכך דרכו של החסיד,
הוא בוכה לפעמים בניגון שמח,
ולפעמים רוקד בניגון
של 'כל נדרי'
(הרבי מפיאסצנה, "בני מחשבה טובה")

**"קול דודי דופק,
פתיח לי אחתי רעיתי
ינתי תמתי"**



מתחנן שתפתח

"קול דודי דופק פתחי לי" - הקדוש ברוך הוא מבקש ומתחנן שבני ישראל יפתחו ויגלו את בחינת היחידה שבנפש. הבחינה שהיא תמיד בשלימות אצל כל יהודי, אבל שתהיה בגילוי.

והדיוק בזה - "פתחי לי" סתם, ולא נאמר שיעוד בדבר, וזהו שאמר רבותינו ז"ל "פתחו לי כחודו של מחט" - שצריך רק לפתוח משהו, לפחות "כחודו של מחט".

והקדוש ברוך הוא מבטיח שכאשר יפתחו לפחות "כחודו של מחט" אזי, "אני אפתח לכם כפתחו של אולם", פתח גדול מאוד שיהיה פתוח תמיד, ללא הפסק כלל.
(הרבי מלובניץ)



אבינו מלכנו
אהוד בנאי

"אָבִינוּ מֶלְכֵנוּ,
אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֲלֵא אַתָּה"

הוא גם "מלכנו" ולא רק "אבינו".
כשהוא מוכן להיות המלך שלנו,
המאלף שלנו. הוא הופך להיות
המתחלף שלנו. ממציא האילוצים
לא נאלץ אף פעם.

אצלו נובע הכל מרצון חופשי.
כשאבינו הוא המלך שלנו,
הוא מוציא אותנו
ממערכת המינוחים שלנו
והופך את החישוק לחשק,
ואת הצריך לצורך.

לגלות שאבינו ומלכנו הם
בעצם אחד זה לחבר
את הבחירה והתשוקה
אל הכללים והמסגרת המחייבת
ובכך לצאת לדרך חדשה.

שמעו איזה שיר געגועים
למלכנו מתנגן פה.
אף אחד לא מתגעגע
למוסדות השלטון,
אבל מלכנו שלנו איננו סתם
שליט או רודן, הוא אבא.

אוהבים אותך מלכנו.

אין לנו שום מאלף מלבדך,
אדון החופש הגדול.

אהרוני בן־נשטיין

אז נברח לאיזה סרט.
זה לא יעזור.
אחרי שעתיים של בידור,
נחזור לעולם האילוצים.

האילוצים מקיפים
אותנו מכל צד.
אנחנו מוכרחים לטפל בארנונה,
חייבים להזמין אינסטלטור,
להסתדר עם פקח החנייה
ועם הבוס בעבודה.
בתי הספר מלאים בתלמידים
שהמסגרת מחייבת אותם.
הצבא מלא בחיילים שלא
שאלו אותם. אילוצים זה
לא משהו שולי בחיים.

ואיך משתלב בורא העולם
בחיים בהם שורר מתח תמידי
בין רוצה לצריך? הוא משתלב
במדויק על פי נוסחת
"אבינו מלכנו":
אבא זה רוצה. מלך זה צריך.
אבא זה חופש. מלך זה מוכרח.

אם אלוהים יהיה רק אבא
מפנק ומכיל,

נקודת מפלט מצרות החיים,
נישאר בודדים בעולם האילוצים.
הוא לא יהיה איתנו שם.
בדיוק מהסיבה הזאת



מילים הן התוכן הרשמי של כל דיבור, והמנגינה של המילים היא התוכן הלא רשמי והלא־פחות־חשוב של כל משפט. המנגינה יודעת לדבר ללא מלל. למרות שמקובל להתייחס לנעימה, לטון, בתור מוזיקת רקע למילים, האמת היא שהמנגינה מפרשת את המילים וקובעת את משמעותן. אם מילים דומות לאבנים דוממות, אז הנעימה בה נאמרות המילים היא האדריכל שמסדר, בונה, מעצב ויוצר מהן בניין מפואר. בקלות ניתן להוציא דיבור מהקשרו אם רק משנים את טון הדברים: מילים צורמות יכולות להישמע מתוקות; ביקורת יכולה להפוך לעידוד; כעס לכאב, שעמום לינוחות ועלבון צורב למנוע חיפוש.

המנגינה נותנת הֶקְשֶׁר, וְהֶקְשֶׁר הוא הדבר החשוב ביותר, למרות שלא עליו מדברים. הניגון של פסוקי התורה נקרא "טעמי המקרא", מכיוון שהוא נותן טעם מיוחד בתוך הפסוקים. ניגוני החסידות מעניקים פרשנות מחדשת לפסוקים, ולוקחים אותנו מעבר לזמן ולמקום אל מימד אחר של הויה. ישנם ניגונים שמושרים ללא מילים, הם נותנים לנו לטעום את ההקשר, את הטון כשלעצמו, ללא צורך להלביש את התחושות בתוך מילים קונקרטיות. כל אחד ומצבו, כל אחד ולבבו, לכל אחד ניגון משלו. כדאי להתמסר לניגון. לעצום עיניים ולתת לתווים לפרוש כנפיים ולשאת אותנו אל על.





כאיל תערוג
יונתן רזאל

שתתלה עיניה למרום,
ומה היא עושה? חופרת גומה
ומכנסת קרניה לתוכה וגועה.
והקדוש ברוך הוא מרחם עליה
והתהום מעלה לה מים".
כשאין מים אז האייל צועק
אל ה' ובזכות זה יש לכולם מים.
בתנועה הראשונה אפשר ממש
לשמוע את הערגה.
הלוואי ונזכה להיות קצת
כמו אותו אייל,
בלי שום חוכמות, פשוט עורג,
נושא עיניו השמימה, צועק ושר:
אבא! אנחנו צמאים!

יונתן רזאל

הניגון אותו זכיתי לשיר מורכב
בעצם משני ניגונים,
הראשון הנקרא בעולם החסידות
'תנועה' הוא של הרבי הזקן
בעצמו והשני 'ניגון' של הרבי
ה'צמח צדק'.
"כאייל תערוג על אפיקי מים..."
תמיד חשבתי שפירושו של
"תערוג" הוא תתגעגע ...
אבל מסתבר שמשמעות המלה
היא קול הגעיה שמשמיע האייל.
כמו שאריה שואג וסוס צוהל,
האייל עורג!
רבי שלמה יצחקי (רש"י)
מפרש את הפסוק בתהילים
ומסביר מה כל כך מיוחד
בעריגה הזאת: "אמרו רבותינו:
האיילה הזאת "חסידה" שבחיות
היא, וכשהחיות צמאות למים
הם מתכנסות (באות) אליה

צועק ושר

אני זוכר את התקופה בה גיליתי
את עולם הניגונים.
מוזיקאי צעיר שגדל בעיקר על
מוזיקה קלאסית ופתאום מגלה
מנגינות נודאות-הוד,
פשוטות אך מכילות את הכל
ולעולם לא נמאסות.
הן חוברו בלי "ללמוד" מוזיקה!
חכמת הנגינה אשר נלמדה דרך
הנשמה, דרך חכמה אלוקית.
כמו סיפורי אבותינו או משל של
חכמינו ז"ל, ניגון של קודש הוא
כמו "פרדס" - פשט, רמו, דרש
וסוד. מנגינה פשוטה, בסך הכל
כמה צלילים ודגש, אך מתחת
לפני השטח רוחשים עולמות
שלמים של עומק וסוד.

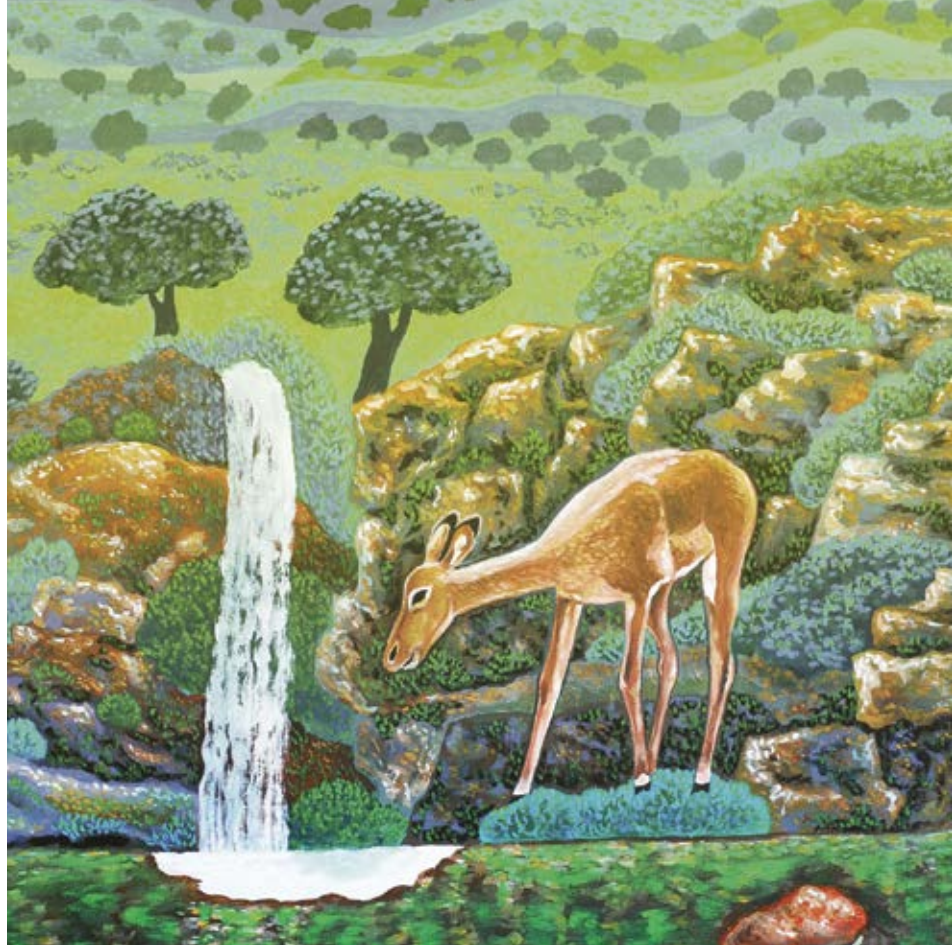
"כאייל תערוג
על אפיקי מים,
כן נפשי תערוג
אליד אלהים.
צמאה נפשי לאלהים,
לאל חי,
מתי אבוא
ואראה פני אלהים?"

לערוג זה לצעוק.
אפשר לצעוק לאלוקים כמו
שאפתן שרוצה להעפיל על הר,
כמו קרייריסט שרוצה לכבוש.
אבל אפשר לצעוק אליו
אישי, נוגע. לנהום כמו חיה
שרוצה לשתות.
לצעוק באינסטינקט.

מתי בפעם האחרונה התגעגעת?
מתי בפעם האחרונה צרחת את
עומק הנשמה?

להתגעגע לאלוקים כמו למים
זה לפגוש אותו מהעצמות.
במקום לחשוב עליו פנטסטי,
אדיר, גורד שחקים,
אנחנו רוצים אותו כמו באר מים
עמוקה. שקטה.
משתוקקים עמוק במקום גבוה.

כשאני מת מצמא
אני מתגעגע אליי, רוצה לחיות.
להתגעגע לאלוקים כמו למים
זה לראות אותו פשוט.
טעם החיים.





בני היכלא
ברי סחרוף

תרגום:

בני היכלא, הנכספים
לחזות בזיו "זעיר אנפין",¹
יהיו כאן, בשולחן זה,
אשר בו חקוק המלך.
חשקו מאוד בהתכנסות זו,
בתוככי מלאכים וכל בעלי כנף.
גילו עתה, בשעה זו,
שיש בה רצון ואין בה רוגז.
קרבו אלי, ראו כוחי,
כי הדינים הקשים אינם.
החוצה מגורשים, ואינם נכנסים,
אותם כלבים חצופים,
והלא הכין "עתיק יומין"²
את מצחו³ עד אשר יחלפו.
רצונו הגלוי לפניו,
לבטל את כל הקליפות,
ישים אותן בחוריהן,
ויסתתרו בנקיקי הסלעים,
כי עומדים אנו עתה בעת המנחה,
בשמחת "זעיר אנפין".

1. "קטן הפנים", אחד מאופני ההתגלות של אלוקים

2. "עתיק הימים", אחד מאופני ההתגלות של אלוקים

3. את רצונו

המקור בארמית:

בְּנֵי הַיְכָלָא דְכְסִיפִין,
לְמַחְזֵי זִיו דְזַעִיר אַנְפִין
יְהוֹן הָכָא, בְּהַאי תְּכָא,
דְּבִיּה מְלָכָא בְּגִלְפִין
צְבוּ לְחֻדָא, בְּהַאי וְעָדָא,
בְּגוּ עִירִין וְכָל גְּדַפִין
חֲדוּ הַשְׂתָּא, בְּהַאי שְׁעָתָא,
דְּבִיּה רַעְוָא וְלִית זַעֲפִין
קְרִיבוּ לִי, חֲזוּ חֵילִי,
דְּלִית דִּינִין דְּחֻקִּיפִין
לְבַר נְטָלִין, וְלֹא עָאֲלִין,
הַנִּי כְּלָבִין דְּחֻצְפִין
וְהָא אֲזַמִּין, עֲתִיק יוֹמִין,
לְמַצְחָא עָדִי יְהוֹן חֲלָפִין
רַעוּ דִּילֵיהּ, דְּגַלִּי לֵיהּ,
לְבַטְלָא בְּכָל קְלִיפִין
יִשְׁוּי לֹון, בְּנוֹקְבֵיהוֹן,
וְיִסְמְרוֹן בְּגוּ כִּיפִין
אַרְי הַשְׂתָּא, בְּמַנְחָתָא,
בְּחֻדוֹתָא דְזַעִיר אַנְפִין

השיר כולל מונחים ורמזים
הלוקחים מתורת הסוד.
גם המעט שאנו מבינים עושה
טוב לנשמה: הרעים הסתלקו.
אין כעס ואין דין.
הקליפות התקלפו,
אפשר להתקרב ולראות
את המלך מקרוב.
רצון ושמחה מלווים
את השעה המיוחדת הזאת,
וגם מלאכים וכנפיים.

הניגון המיוחד מבטא קרבה
וגעוגע כאחד.
אנחנו נמצאים קרוב קרוב,
ודווקא משום כך
מתמלאים בגעוגע עד.
אולי בגלל השבוע שעבר,
אולי בגלל השבוע שערך
רגע מתחיל. נסיכים ונסיכות
אנחנו. נזכרים באצילות,
בגינוני המלוכה,
ומרגישים שייכים.

בני היכלא אנחנו,
פעם בשבוע מותר לנו.

משפחתיות, שקט ושלווה,
בתוכם ומעבר להם
נמצאת השבת.
סעודות השבת מצליחות
לחרוג מלהיות רק אוכל טעים
המעניק אנרגיה ומצב רוח טוב.
יש בהן נינוחות וטעם של שבת.
אוכלים לא בגלל ש...
ולא בשביל ש...
סוף סוף לא ממהרים.
נוכחים בהווה ומתענגים
על קדושת השבת.

האוכל, על פי דברי חכמינו,
לא עולה לנו שקל כי מי
שהזמין אותנו משלם הכל.
איננו אוכלים משל עצמנו
אלא משולחן אחר,
אנחנו מסובים
בשולחנו של המלך.
סעודות השבת כל כך מרוממות,
עד שמוזב בקבלה כי הן
ממשיכות את תפילות השבת
ואף עולות עליהן בקדושתן.

השיר נכתב בארמית
על ידי האר"י הקדוש,
ומיועד לסעודה השלישית
בשבת לעת ערב.



והריקותי לכם ברכה ישי ריבו

אהבה עד בלי די, שמחה
ללא גבול, שלא ייגמר לעולם,
עיר ללא הפסקה, אכול כפי
יכולתך, הרים של כסף...
אבל האיך גבול עושה לנו
לא טוב. כשאנחנו עפים
על עצמנו, הטיסה עלולה
להסתיים בהתרסקות.

למרות זאת,
מבטיח לנו אלוקים
ברכה עד בלי די.
זה יהיה בלי גבול
אבל זה יעשה לנו טוב.
לגוף יש סוף, לנשמה אין.
הנשמה תצליח בסוף להתמתח
ולהצמיח את החיים
למימדים האמיתיים
אליהם נועדנו.
מרחבים כבירים מחכים לנו,
והשמחה היא דוגמה לכך:
אם עודף אוכל עושה כאב בטן,
אם כסף יכול לשבש מערכות
יחסים ואהבה מטורפת עלולה
להפוך לסופר-אגו,
הרי שהשמחה עובדת לפי
כללים אחרים. שמחה פורצת
גבולות ומדבקת, מעצימה את
עצמה ועושה טוב לכולם, אין
יותר מדי שמח, תמיד יהיה עוד.

יאללה תשמחו קצת
יא מדוכאים.
לא הכל על הכתפיים שלכם.
הקדוש ברוך הוא
מוריד שפע מלמעלה
והוא עושה את זה הרבה
ובכיף.

סצנה מצחיקה: אנחנו כבר
תשושים, לוחשים בשובע "די, די"
והוא פשוט ממשיך לרוקן עלינו
דליים של ברכה.

כשברא הקדוש ברוך הוא את
עולמו, העולם שנוולד התרחב
והתפשט ללא גבול עד שהבורא
ראה שהוא חייב להגביל את
העולם והכריז "די!"
אם לנסח את זה שלילי:
נוצרנו מתוסכלים, קרועים בין
הפוטנציאל האינסופי של החיים
לבין הגבולות שתוקעים אותנו.

גבולות מתסכלים אותנו למרות
שאיננו יכולים בלעדיהם.
"עד בלי די" זה החלום שלנו,



"וְחִרְקוּתִי לָכֶם
בְּרָכָה עַד בְּלִי דֵי
עַד שְׂיָבִילוּ
שְׁפֹתֵיכֶם
מְלוֹמֵר דֵּי"

עשרים ושתיים דקות

כשמבקשים מהקדוש ברוך הוא ברכה עד בלי די, צדיכים גם להתנהג באופן של "עד בלי די", למעלה מהגבלות, בלי לעשות חשבון למה מתאים לי, מה מנומס לי ומה מכבד אותי. גם בנוגע לריקוד - ישנם אנשים שמחליטים שמספיק לרקוד לכל היותר עשר או עשרים דקות, ואם ירקדו עשרים ושתיים דקות הרי הם בעיניהם "צדיקים" שעושים "לפנים משורת הדין"... הגיע הזמן לצאת מהגבלות, "עד בלי די", ואז ישפיע גם הקדוש ברוך הוא "עד בלי די".
(הרבי מלובביץ')





ניגון שלוש תנועות
דניאל זמיר

כשמאזינים ללחן, פוגשים את הנשמה של המלחין. לרגעים בודדים ניתן לשמוע אותו גם ממרחק של דורות, לטעום את הנפש שלו ולחיות את געגועיה ואת שמחותיה, את עליותיה ואת נפתוליה.

ניגון "שלוש תנועות" מחבר שלושה דורות, שמצאו את חיבורם בשלוש תנועות, שלושה חלקי ניגון, שהתחברו לכלל יצירה שלמה. את הניגון פותח החלק שחיבר רבי ישראל בעל שם טוב, מייסד תנועת החסידות. תלמידו הגדול, רבי דוב בער ממזריטש, מופיע באמצע הניגון, וחותם אותו תלמידו הגדול הרבי הזקן בדור השלישי.

הצדיקים הללו מסרו זה לזה וגם לנו מסורת של חכמה פנימית, פילוסופיה של קדושה. מעבר לכל המילים הם מתחברים אלינו בניגון.

ניגון אי אפשר לצטט כמו שברק בעיניים אי אפשר לשכפל. כל ביצוע הוא חד פעמי. הסיטואציה, הרקע, המשתתפים, מצב הרוח והזווית הייחודית לא יחזרו לעולם. אי אפשר להעתיק חוויה.

אין גם צורך לצטט ניגון כמו שאין צורך לדבר בשמו של אדם שנוכח בחדר. הניגון חי, רוטט, עצמאי. כל מי ששר את הניגון פוגש אותו עצמו, את המקור.

לקרוא לניגון "תנועה" זה אדיר. לא תנועות ריקוד של הגוף שרק מלוות את המוזיקה, אלא תנועת הנפש שהולידה אותה.



בוכה מאושר

מצד אחד היא פיזית, ניתן לשמוע אותה, ומצד שני היא מאוד אבסטרקטית. מוזיקה היא הדבר הכי רוחני שיש בתוך עולם החומר. מה זה הצליל הוה, ולמה הוא עושה לי את זה?

כמוזיקאי אני מנסה שלא לחשוב על זה יותר מדי, מפני שבמוזיקה שאני עושה אני משתדל לשים את עצמי בצד, לא לחשוב שום דבר ספציפי, לתת למשהו טיפה יותר נעלה ומבורך להיכנס פנימה כדי לנגן הרבה יותר יפה ממני. כשהו קורה, אפשר לשמוע את זה במוזיקה.

המוזיקה היא בבואה ונבואה של המציאות. אין תרבות או חברה שאין בה מוזיקה. המוזיקה היא המאחד האולטימטיבי, מעל להגדרות ומעל למחלוקות, מצליחה להגיע ללבבותם של אנשים מבלי קשר למוצאם, השקפתם, שפתם או משלח-ידם. ככזו, היא מצליחה לנבא ולשקף את התהליך הרוחני שעובר על העם שלנו בכלל, ועלינו, הישראלים, בפרט: מתוך ריק רוחני ותרבותי אנחנו מגיעים למהות שלנו. כמו שאהוד בנאי אמר לי פעם, החיבור של הדור שלנו הוא לא דרך סממן חיצוני. התנתקנו עד כדי כך שהחיבור שלנו אל הקדושה יכול להגיע רק מהעצם, מהמקום הכי פנימי שיש.

מהמוזיקה זה נפתח לכל הישראליות. הדת היהודית היא לא אויב שלנו, היא ידיד אמת. יותר ויותר אנשים מוצאים את נקודת החיבור הפרטית שלהם עם משהו שהוא יותר מהם. או כמו שענה אריק איינשטיין ז"ל כששאלו אותו אם הוא מאמין באלוהים: "כן, יש פה משהו. יש איזה קטע שאנחנו לא יודעים".

ישבנו באולפן והקשבנו להקלטה שעשינו, ואז נאור כרמי שאל אותי מה לדעתני חושב הרבי הזקן על הפרויקט. ענית לו שלדעתני הוא בוכה מאושר.

דניאל זמיר





ניגון ארבע בבות
חיליק פרנק

- עולם המחשבה, המקום בו רעיונות אינם סובלים מהיותם תיאורטיים. בעולם ההוא ההבנה וההעמקה הן הדבר הממשי ביותר. לא "חושבים על" אלא "חושבים את".

החלק הרביעי של הניגון מקביל לעולם ה"אצילות". מעל לעולם התעתוע שלנו, מעבר לרגש ולחשיבה, נמצא העולם הלא-מעלים. עולם ה"אצילות" מלשון "אצלו".

העולם בו אלוקים איננו אורח אלא מארח. מי שמציץ לעולם ההוא מרגיש כנקודה בתוך תודעת הבורא. אורח שלו, מתמוסס לתוכו.

דווקא בחלק הזה של הניגון, אפשר לשמוע מבעד לתווים סוג של עליצות, מדוע?

בשביל לעבור פלנטה לא צריך חללית אלא רק לעצום את העיניים, להשתיק את המילים ולתת לנשמה להתרגש.

פשר ה"עולמות" המופיעים בתורת הקבלה, הם שיכפול חוזר ונשנה של אותה המציאות בעצמה, אלא שבכל פעם היא מכוסה יותר, הולכת ומתערפלת, ויחד איתה התודעה שלנו. נוכחותו של מחולל העולמות הולכת ומיטשטשת בכל שכפול שכזה, וכך נוצר עולם נמוך יותר, חשוך יותר, מרוחק וקר יותר.

אנחנו נולדנו הכי רחוק, הכי מעורבבים. בעולם שבו חונכנו נעלם המחולל מנגד עינינו. לא רואים אותו. העולם מעלים. אז מה עושים?? שרים. מנגנים.

ניגון "ארבע בבות", הוא ניגון ארבעת העולמות. מעולם ה"עשייה" בו אנו חיים נשמעים קולות של געגוע שקט ועמוק. מעליו, עולם ה"יצירה", עולם הרגש, ממתין בחלקו השני של הניגון, בו מתגלה הרגש והופך לזמין. מעליו ה"בריאה"

לטייל בין העולמות

למצוא את עצמך משתעמם בחו"ל זה נורא. נדדת עד קצה העולם, מטוסים, רכבות וחוויות - ופתאום משומקום מגיח השעמום. לכל הרוחות, איך הוא הצליח לרדוף אחריך עד כאן, לאיזה תיק הוא השתחל?

כולם יודעים שהפחד, השעמום והלחץ

לא נפתרים כשאנחנו בורחים אלא רק נכנסים למקפיא. ומתי ניפטר מהם באמת? כשאנחנו עצמנו נתהפר.

כשהשינוי המיחל יתחולל בלב ולא בנוף, רק אז נגיע אל החוף.

ניגון ארבע בבות הוא הניגון היסודי והמקודש ביותר בחסידות חב"ד, שרים אותו בחתונות ובאירועים מיוחדים בלבד.

את שלושת הבתים הראשונים של הניגון הלחין הרבי הזקן עוד בהיותו תלמיד אצל רבו, המגיד ממזריטש, ואת הבית האחרון הוא הוסיף לאחר שהתמנה לרבי.

הניגון עמוק מכל עומק, והחסידיים נוהרים לשיר אותו בדיקנות מרובה, כי מסורת בידם שכל תנועה בניגון נוגעת באחד מנימי הנשמה ומכוונת לעולמות רוחניים. הניגון בנוי במדרג עולה, ויש בו ביטוי לשיטתו הרוחנית של מחברו - שילוב של הגיון, סדר ואיפוק, יחד עם אש ובערות, געגוע עמוק ולב רוטט.



"... ועוד שי אחד העניק לי סבא לפרידה. שי לא יסולא. אותו נתן לי ברגעים האחרונים ממש, לפני שזוה העגלה. כאשר בא העגלון לקחת את מזוודתי, לבש סבא את מעיל הקיץ שלו - היה זה בחום הבוקר של יום תמוז, פתח את שמשיתו ויצא ללוות אותי ברגל עד מחוץ לעיירה. ובדרך, תוך כדי עמידות והשתיות, אמר לי בערך כך: 'בני, את הניגון של הרבי הזקן הן יודע אתה יפה. אספר לך את אשר שמעתי בימי חורפי מפי זקני החסידים בבית הרבי על סגולתו המיוחדת של הניגון הזה: יש ואדם רוצה להיזכר באיזה ניגון, שלכאורה היה ידוע לו כראוי, והניגון כאילו מתעלם ממנו ואין הוא יכול להעלותו בזיכרונו על אף כל מאמציו. ויש ואיזה ניגון מטריד בן אדם ואינו חדל לזמזם לו במוחו גם בשעה שאין הוא נדרש לו כלל ואין הוא מהנה אותו כל עיקר. בשני המקרים הללו מעיד הדבר כי הניגון הזה, עם כל ערכו כשלעצמו, איננו משורש נשמתו של האישי המנגן. הוא לאחד והניגון לאחד'.

'אבל יש והניגון נענה לו לכן אדם בכל שעה שהוא קורא לו, והוא מהנה אותו בכל פעם שהוא בא - אות הוא כי הניגון שלו הוא, ושורש נשמתו לקוח מאותו המקור, שממנו נובע שרשו של הניגון המבוקש'. 'עכשיו, דע לך' - הוסיף סבא - 'כי חזקה בידינו, שהניגון של הרבי הזקן הוא משורש נשמתו של כל חסיד מחסידי חב"ד, הוא וצאצאיו, וצאצאי צאצאיו עד סוף כל הדורות.

וכל חסיד ובן חסיד, ישר הולך, הרוצה להיזכר בניגון הקדוש הזה והניגון מתעלם ממנו, והוא תר אחריו בכל שביילי זיכרונו, ותל לשוא - אות הוא, כי באותה שעה נשתבשו דרכי חייו ועליו לפשפש במעשיו ולהרהר בתשובה'.

'כי לא לשוא, בני, משתכח הניגון הזה מן הלב. שי הוא לנו ואבן-בוחן. שמור לך זאת, בני...' ימים רבים וסוערים חלפו מאז. אולם דמותו של סבא, העומד בצהרי יום תמוז מתחת לשמשיה באמצע הדרך... דמות בהירה ומאירה זו תמיד בלבי כל עוד הלב יעצור כוח להכיל אור. ותשורתו המופלאה אף היא תשורה לי עד היום הזה. כי בכל פעם, בכל תהיות חיי השונות, כאשר תוך כדי מבוכתי יש ואני רוצה פתאום להיזכר בניגון של הרבי הזקן, והניגון הטוב והמיטיב נענה לי ומופע בזיכרוני מניה וביה - מיד סרה מבוכתי ובי משתלסת איזו ביטחה פנימית, לאות כי רוחי נכונה, ואני עושה את דרכי ביתר עוז, ושלום עלי נפשי'.

ניגון ארבע בבות וזלמן שז"ר

זלמן שז"ר, נשיאה השלישי של מדינת ישראל, מספר בזיכרוניתו על פרידתו מסבו לקראת עלותו ארצה. סבו, הרב משה גינצבורג, היה חסיד חב"ד ו"ידען גדול בניגוני החסידים", והוא ראה לנכון להעניק לנכדו ברגע האחרון מצפן רוחני לחיים



זלמן שז"ר בהתוועדות י"ט כסלו



ניע זשורטיצי
נריה מויאל

נרווה שם צימאוננו

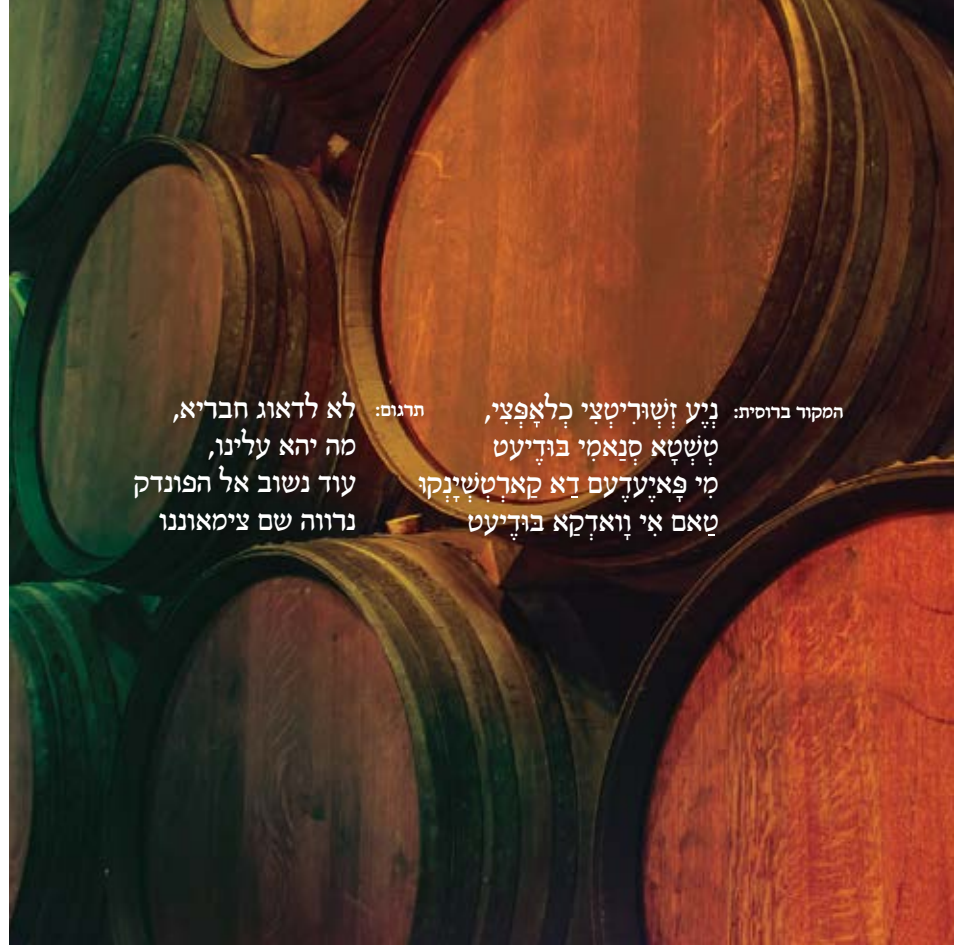
הניגון הקופצני הזה מבטיח בחיך בחוויות שאינן תמיד מתוקות ומזהה בהן את פעימות החיים. כשאנחנו מזיעים בדרך והעגלה מיטלטלת, אנחנו עלולים לקבל בחילה. המעברים משאיפה לנשיפה ומצמא לרוויה אינם נותנים מנוח וחורשים את מצחנו בקמטים, אבל מבט מלמעלה יכול לראות בחסרים ובמילויים את מנוע החיים. הצמא גורם לנו לא להסתפק בקיים ולהמשיך לחפש את עצמנו ואת אלוקים. זה לא מצויק, אבל זה מאוד שמח: לא לדאוג חבריא, עוד נרווה את צימאוננו!

לא לדאוג חבריא

יש הרבה ממה לדאוג. נראה שאף פעם לא נגיע לחוף מבטחים. הדרך הזאת מלאה מהמורות, בורות ופיתולים. לא סביר לא להתייאש, אבל בכל זאת.

עוד נשוב אל הפונדק

עוד לפני שתגיע ליעד, מחכות לך תחנות נעימות בדרך. לא בכל רגע קופצים עליך שועלים. בפונדק אתה מוגן, מוחזן ואפילו נינוח דייך בשביל לשתות לחיים. איפה ישנן תחנות התרענות בחיינו? בשבת אפשר למצוא מקלט מהשבוע הסואן, התפילה יכולה לשמש מפלט מהדיבור הסתמי שמשטיח את החיים. וגם, ולזה התכוונו החסידים: כשחסיד מגיע לרבי שלו הוא מרגיש שהגיע למעיין של מים מתוקים.



המקור ברוסית: **ניע זשורטיצי כלאפצי,** תרגום:

**טשטא סנאמי בודיעט
מי פאיעדעם דא קארטשינקו
טאם אי וואדקא בודיעט**

**לא לדאוג חבריא,
מה יהא עלינו,
עוד נשוב אל הפונדק
נרווה שם צימאוננו**



שלום עליכם
דוד ד'אור

עוצרים, ופתאום מופיעים
מלאכים שליוו אותנו כל השבוע
ולא הספקנו להביט בהם.
השבת, המלאכים,
בדיקו כמו הגעגוע השקט -
מחכים כל הזמן בפנים.
המלאכים אמנם מופלאים
מאיתנו, אך למרות זאת אנחנו
המנווטים אותם. הם "רואים"
הרבה יותר מאיתנו, מסוגלים
להגיש לנו סיוע ולדחוף אותנו
בעוצמה לא מוכרת, אך דווקא
מעשינו יוצרים אותם וקובעים
איזה סוג של ברכה נקבל מהם.

מלאך טוב ומלאך רע מלווים
אותנו בדרכנו מבית הכנסת בליל
שבת, כך מגלים לנו חכמינו. אם
נפנה להם מקום, אם הבית יאיר
באור השבת, המלאך הטוב יכריע
את הרע ושניהם יברכו ויגבירו
את הטוב שבנו.

אי אפשר באמת
לחיות ללא ניוונים.
אי אפשר בלי המלאכים.
שבת זה מאסט.

רוחניות נחשבה פעם למשהו
שלא קיים. לאט היא הפכה
לטרנד, סוג של תחביב
וערך מוסף לחיים. היום היא
כבר מאסט. אם כל אדם שני
הולך לפסיכולוג, אז כל אדם
שלישי מחפש לטעום משהו
מהמציאות שמעבר.

רוחניות יכולה לחכות בשקט.
המון זמן. אפשר להמשיך
לטוס קדימה בחיים ובכלל
לא לשים לב
שלא דיברנו עמוק כבר שנה.
אפשר להפוך רוחניות לקרה
ומנותקת, למסחר אותה,
להשטיח ואפילו לזייף אותה,
והיא תשתוק. בקלות עלולים
לפספס אותה, ורק בעומק,
באיטיות ובתשומת לב
ניתן להקשיב לה.

שבת מגיעה ומוסרת ד"ש
מעולם אחר.

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם
מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת, מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן
מְסַלְּדֵי מְלֹכֵי הַמְּלָכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם
מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם, מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן
מְסַלְּדֵי מְלֹכֵי הַמְּלָכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בְּרֻכּוֹנֵי לְשָׁלוֹם
מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם, מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן
מְסַלְּדֵי מְלֹכֵי הַמְּלָכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

צְאֲתֶכֶם לְשָׁלוֹם
מְלֹאכֵי הַשָּׁלוֹם, מְלֹאכֵי עֲלִיּוֹן
מְסַלְּדֵי מְלֹכֵי הַמְּלָכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.





אותיות מספרות

חקר גרפולוגי על כתב-ידו של בעל התניא, שנערך ביוזמתו של זלמן שזר,

נשיאה השלישי של מדינת ישראל

גברת רות צוקר, מחברת הניתוח הגרפולוגי הזה של כתב-יד האדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי,

הינה חוקרת שחוות דעתה שמשו שנים רבות יסוד להכרעות בתי דין ובתי משפט בישראל.

אחדים ממחקריה הגרפולוגיים על סופרים, חדשים גם ישנים, נתפרסמו בירחונים מקצועיים בלועזית

וקנו להם שם.

כאשר בקשתי אותה לערוך ניתוח גרפולוגי זה, עוד לא ידעה עברית כלל, מלבד צורת האותיות בלבד,

ולא הבינה את פירוש המלים. כמו כן בחנתי אותה יפה ונוכחתי כי לא היה לה אז כל מושג על אישיותו

של הרבי הזקן, לא על תולדותיו ולא על תפקידו בעולם הרוחני של היהדות. כל כתיבתה זאת לא היתה

אלא על יסוד ניתוח האותיות בלבד ולא סיפרה אלא את אשר סיפרו לה האותיות.

המחקר נעשה על יסוד צלום של כתיבת יד אונטני, שקבלתי לצורך זה מידי הרבי מליובאוויטש,

שגם קרא את הניתוח הזה והסכים לפרסמו.

בשעת תרגומי את מחקרה מאנגלית לעברית, לא ניסיתי לחפש למונחים שלה לבושים המקובלים

בספרות החסידות, אלא נזהרתי יותר, שהמונחים יוארו בפשטותם, כפי שהיא השתמשה בהם.

ז. ז. שזר

הגרפולוג העומד בפני כתב-יד מופלא זה, רואה את עצמו במבוכה רבה. הוא אינו יודע איך למצוא במילונו המודרני, את המונחים ההולמים כדי לתאר כראוי את האישיות המתגלית מתוך האותיות של הפקסמיליה הנחקרת, בשל המרחק העצום של מנטליות, של זמן ושל ממדי הגרלות.

הרושם הראשון המתקבל מתוך עיון בכתב היד הוא, כי לפניך דמות עצומה, נשגבה, מזעזעת. מתגלית התפעלות והערצה עזה לאישיות, שהיתה איתנה מאוד ומסוגלה להיות תמיד נתונה תחת השפעת יראת הכבוד בפני ההתמודדות של שתי השאיפות המקבילות, ששררו בתוך נפשו, התמודדות שהיתה אולי מביאה אדם קטן הימנו, לידי טרוף הרעת.

השאיפה האחת - לפתח את כל חושי, ואת כל חיוניותו האישית והפיסית לכוח רב ושלם, עד שישמשו לו בסיס מוצק ואיתן. והשאיפה השנייה - להעלות ללא רחם את כל היסודות הצומחים ונובעים מתוך בסיס זה, ולהאצילם לרוחני בלבד. להרים את כל הכוחות האלה, של עוזו החושים הראשונים מתוך 'טבעיותם הנמוכה', ולהעמידם - כהתלהבות נאצלת - לשרותן ולמרותן של המטרות הרוחניות.

על ידי סובלימציה זו, הוא בכל זאת לא שחרר את עצמו מהמשקל הארצי שלו, ומהאחריות בפני הארציות הרובצת עליו. והוא, כאילו, הגיע להסתכלות הפנימית על-ידי התעוררות הרצונות המשולבהים שלו, שהיו מרימים אותו מעל לרמה הארצית, שבה הם הודלקו. אולם, הוא מעולם לא שכח את מוצאם, וקבל את המקור הזה, מתוך ענוה ופשטות אצילה.

הוא צנוע למדי כדי להכיר בו, ודינמי ונועז למדי כדי להפליג מאליו ומעלה ולהשאירו מאחוריו. ההתלהבות האי-רציונאלית הזאת המתגלית בכתב-היד, מתוך העמדת כל אישיותו לרשות העבודה לשם המטרות הרוחניות, הייתה, כנראה, מאוזנת תמיד על-ידי הגיון רציונאלי רב עצמה, ועל-ידי כוח שיפוט שלא ידע רחם. הוא, כנראה, חי תמיד תחת פקודה חמורה, כמעט צו עליון, להוריד לאדמה את ההתבוננות הטרנסצנדנטית, שלא הייתה, כפי שאפשר היה להניח - ניתנת לו מגבוה כמתנת חינם, כי אם נכבשה לו על-ידו במאבק כביר. ואת התבוננותו זאת היה עליו למלא תוכן מוחשי, מחייב ותמציתי, למען האבתו את הבריות ואת כל היקום. כתב-היד מעיד על חמימות התענינותו הבלתי-פוסקת, שכנראה דחפה אותו לחפש ולמצוא את הקשר ההדוק ביותר שבין אנושות, כלומר בין היקום ככללות, ולבין התבוננותו הוא לתוך העולם הנאצל. הוא אף שאף לדעת את העולם, להבינו הבנה שיטתית ומדויקת, מבלי לחשוש לא מפני ניגודים, ולא מפני סודיות, ולהפגש גם עם דברים בלתי מוסברים, בהעזה של פשטות. את מבטחו האחרון הוא שם, כנראה, בענותנותו יותר מאשר בחכמתו.

מלראות את המציאות כמו שהיא. התמודדות בין הטוב ובין הרע לא הייתה רק מלחמה תיאורטית בתוך נפשו. היה זה לו צו פנימי לא לקבל את הרע, אבל תמיד לשכלל את היש, להעלותו ולהאירו - זה היה אחד מקוי היסוד של אפיו.

קו זה, כנראה גרם לו להעז ולנסות דברים, שנראו גם לו לפעמים לבלתי אפשריים. הוא קיבל את היחס הטהור והתמים הזה בדבר שבחוק, משום שדבר זה הוכח לו בשעה מסוימת לצודק, לדתי, לעיקרי מאוד, לעשותו. במאמציו אלה של השתלטות על הבלתי-אפשרי, היה הוא מסוגל לעקוף את הבלתי-אפשרי, או לכבלו ולהתעלם הימנו. כתב-ידו מוצק למדי, ללמדנו שהוא חש את עצמו מובטח תחת כנפי משטר עליון, שהוא גם היה מוכן לו, הודות לשכלו המקיף.

אולם מה היה הדבר, שגרם לו למאבק תמידי זה, אשר עקבותיו נשמרו בכתיבת ידו? מאבק זה, כנראה, נגרם לו על-ידי כל דבר אי-רציונלי, הנמצא מחוץ לגדר הבנת בן-אדם. ועל אף עקבות אלו של מאבק, מעיד כתב-היד על משמעת פנימית חזקה מאוד, שכנראה תפסה את מקום המאבק ההוא, במשך השנים של התבגרותו האישית. מה שהייתה לו בימי נעוריו כתנועה רבת יצרים, הייתה לו אחר-כך לקבלת עול וליצירה פוריה. מה שהיה פעם בקרבו מצורף לשאיפה ולפעלתנות מתמידה, גמל אחר-כך להבנה ולשקט, להקשבה חרישית, לאהבת המסורת, ולסבלנות של יצירה על יסודותיה.

בתוך אישיותו המבוגרת של המחבר, לא היה יותר כל צורך להתמודד עם הרצונות, אבל ההתיצבות נגד ההתנגדות מבחון, נשארה לו כנראה בכל תקופה. אישיותו של המחבר הייתה איתנה למדי כדי שלא להיכנע בפני כל העולם שבחוק.

כתב-היד, לפי טיבו, אינו יכול לפתור את החידה: מה היה בקרבו גדול ממה - רצונו להעניק משלו לאחרים, לתת לאחרים מחויבותו ומאצילות התבוננותו ההתלהבותית - או סגולתו המופלאה שכבש לו, להקדיש את עצמו במידה אין סופית לאין סוף עצמו.

אבל אפשר מאוד, כי כשרונו העז להנהיג אסר עליו להופיע בצבור רק כעניו בלבד. הוא, כנראה, שאף להיות - ולהיות תמיד יותר ויותר - 'עמוד התווך' בציבורו ומשענת איתנה לאחרים. כתב-היד מעיד, על מוצקות מוחלטת, על איתנות זקיפה, שאפשרה לו להגיע לכך.

יותר משהיה לו הרצון להושיט את ידו לעזור לרעהו ולנהלו - היה הרצון להגן בידו על רעהו. שתי הנשיות היו חזקות מאוד ואינסטינקטיביות אצלו, והוא היה חש בקרבו את הפקודה הגורלית לעמוד איתן, כמופת מוצק לכל הנאמנים לו. אך השליחות 'לשמש מופת' לא הייתה יכולה להישאר מידה פסיבית בתוך אישיות אקטיבית כמוהו. העובדה שהיה ענק רוחני, מוכרחה הייתה גם להבשיל פרי ממש, בצורת מתן עצות, הושטת עזרה רחבת לב, והנהגה ציבורית פעילה.

לפעמים היה, כנראה, נאבק במסתרים עם הרצון 'לרדת מטה' אל רמתם של האנשים המסובכים אותו. ולפעמים גם נטה בחסדו להשלים עם רצונו זה, ואף לתת ביטוי, בכל המתיקות הפיזית המיוחדת לו. אולם תמיד - רק על מנת לחזור מיד ולשוב אל מרחקו האינסופי. התרחקותו זאת הייתה מעין צלילתו של אמוראי לתוך התהום, שהייתה מוארת על-ידי זוהרים של התגלות ועל-ידי אושר שאין לו סוף.

אהבתו לחברו עשתה אותו לאיש רב-סבלנות, כמו שהיה חסר כל סבלנות כלפי עצמו. כתב-ידו מגלה, כי בכל מחקריו וחיפושיו הפנימיים, הוא הטיל על עצמו להשאיר השגחה מעולה וקפדנית על דמיונו הפורה והעז. היה לו כשרון רב לחוויית של שירה. לעתים רחוקות מאוד, היה הוא גם מרשה לעצמו להתמסר למצבי רוח נעימים, מיישנים. אבל, לרצונו, התמכר כל כולו לניזירות קדושה, התמסר לה בכל לבו ובנפשו, ובקושי התייר לעצמו להיפרד הימנה לשעה קלה.

כנראה הדברים נכונים: בתקופות שונות של חייו היה, כנראה, מלא כיסופים להשתלמות, והיה מוטרד על-ידי שאיפה פנימית להגיע להשתלמות זו. בתקופות אחרות מעידה כתיבת ידו על יחס פנימי שגור עליו להעז, ולא להסתפק ברוחניות פחות מושלמת מזו, שאפשר לבן-אדם להשיג, לפי מושגיו.

המחבר היה מלא על גדותיו שאיפה לאמונה חיובית, ובכל זאת הוא לא היה בשום פנים, אך להאמין, ולא היה נוח לאופטימיות. יותר מכל בן-אדם רגיל, ראה את הצד האפל אשר בנפש האדם וטבעו, ולא עצם עיניו

מילים שמאחורי הניגונים

קטעים מתוך ספר התניא, ספרו היסודי של הרבי הזקן

מדבר אותנו

"לעולם א-דני דברך ניצב בשמים" (תהלים קיט)

ופירש הבעל שם טוב ז"ל:

כי דברך, שאמרת "יהי רקיע בתוך המים",

תיבות ואותיות אל

הן ניצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים,

ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם...

העולם נברא בדיבור, כמתואר בספר בראשית. מקובל לחשוב שבריאת העולם

הייתה אירוע חד פעמי בשחר ההיסטוריה, אך האמת היא, שהדיבור האלוהי נמשך בהווה.

הוא מתחבא, "מתלבש" מתחת למציאות הגלויה.

ולדוגמה: הציוו "יהי רקיע" נאמר גם ברגע זה, והוא מסתתר בתוך הרקיע.

כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע חס וחלילה וחוזרות למקורן,

היו כל השמים אין ואפס ממש

והיו כלא היו כלל

וכמו קודם מאמר "יהי רקיע" ממש.

אם לרגע קט יחדל הבורא מ"לדבר" את העולם, לא יהיה עולם.

וכן בכל הברואים שבכל העולמות, עליונים ותחתונים.

הדבר נכון כלפי כל פרט בעולם. הבורא "מדבר אותנו" כל הזמן.

אילו ניתנה רשות לעין לראות
ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא
השופע בו ממוצא פי ה' ורוח פיו,
לא היה גשמיות הנברא
וחומר וממשו נראה כלל לעינינו,
אם היינו מסוגלים לראות רוחניות, הכל היה נראה אחרת.
את החומר, שהוא בסך הכל עטיפה, לא היינו רואים
כי הוא בטל במציאות ממש
לגבי החיות והרוחניות שבו.
מאחר שמבלעדי הרוחניות,
היה אין ואפס ממש
כמו קודם ששת ימי בראשית ממש.
השפע הרוחני מהדיבור האלהי הוא הדבר היחיד
שבאמת קיים, לחומר אין ממשות ואין קיום בלעדיו.
והרוחניות השופע עליו
ממוצא פי ה' ורוח פיו, הוא לבדו
המוציא תמיד מאפס ואין ליש ומהוה אותו,
בכל רגע המציאות מתהווה מכלום,
דיבורו של הבורא יוצר אותנו מהאין
אם כן אפס בלעדיו באמת.
מסקנה: ללא נוכחותו המתמדת,
אין באמת כלום. אנחנו בעצם חלק ממנו.

מאוהב בנו

אם מלך גדול ורב
מראה אהבתו הגדולה והעצומה
לאיש הדיוט ונבזה ושפל אנשים
ומנוול, המוטל באשפה,
ויורד אליו ממקום כבודו
עם כל שריו יחדיו,
אם מלך ענק מאוהב בהומלס מלוכלך
ומקימו ומרימו מאשפתו
ומכניסו להיכלו היכל המלך
חדר לפנים מחדר,
מקום שאין כל עבד ושר נכנס לשם
המלך מרים אותו מהאשפה, ומכניס
אותו לחדר הפנימי ביותר בארמון
ומתייחד עמו שם ביחוד
וקירוב אמיתי וחיבוק ונישוק
ואתדבקות דוחא ברוחא
בכל לב ונפש -
ומחבק ומנשק אותו באהבה מלב אל לב

תתעורר ממילא האהבה
כפולה ומכופלת בלב ההדיוט
ושפל אנשים הזה אל נפש המלך
לבו של האיש הפשוט יעלה
על גדותיו מרוב אהבה למלך
ואף אם לבו כלב האבן,
המס ימס והיה למים
ותשתפך נפשו כמים
בכלות הנפש ממש
לאהבת המלך.
גם לב אבן יימס מאהבה אינסופית
למלך המקרין אהבה נה גדולה

והנה ככל הדברים האלה
וככל החזיון הזה וגדול יתר מאד
בכפלי כפליים לאין קץ
עשה לנו אלהינו
הסיפור הזה הוא הסיפור שלנו

כי לגדולתו אין חקר...
ובכל עולם והיכל ריבוא
רבבות מלאכים לאין קץ
ותכלית...
וכלם שואלים "איה מקום
כבודו"
ועונים "מלא כל הארץ כבודו"
הם ישראל עמו.
מיליארדים של מלאכים שואלים
איפה אלוהים שוכן, והתשובה
המפתיעה היא: אצל עם ישראל
כי הניח הקדוש ברוך הוא
את העליונים ואת התחתונים
ולא בחר בכולם
כי אם בישראל עמו.
אלוהים מוותר על הכל כולל
הכל, ורוצה רק אותנו - עם
ישראל אהוביו. כשנקלוט את זה,
הלב שלנו יימס

(מתוך ספר התניא,
ספרו היסודי של הרבי הזקן)

פעם אחת הגיע הרבי הזקן
לעיר בה היו הרבה רבנים
שהתנגדו לדרך החסידות,
והודיע שכולם מוזמנים
לשטוח בפניו את כל
שאלותיהם ושענותיהם.
אנשי העיר התכנסו
בבית הכנסת, כולם הגיעו
מחודדים ודרוכים
לקראת הוויכוח הגדול,
מצוידים בשאלות הסבוכות
ביותר שעלו על דעתם.

הם שאלו ושאלו, וכשסיימו,
עלה הרבי הזקן לבימה,
אך במקום לענות התחיל...
לשיר ניגון!

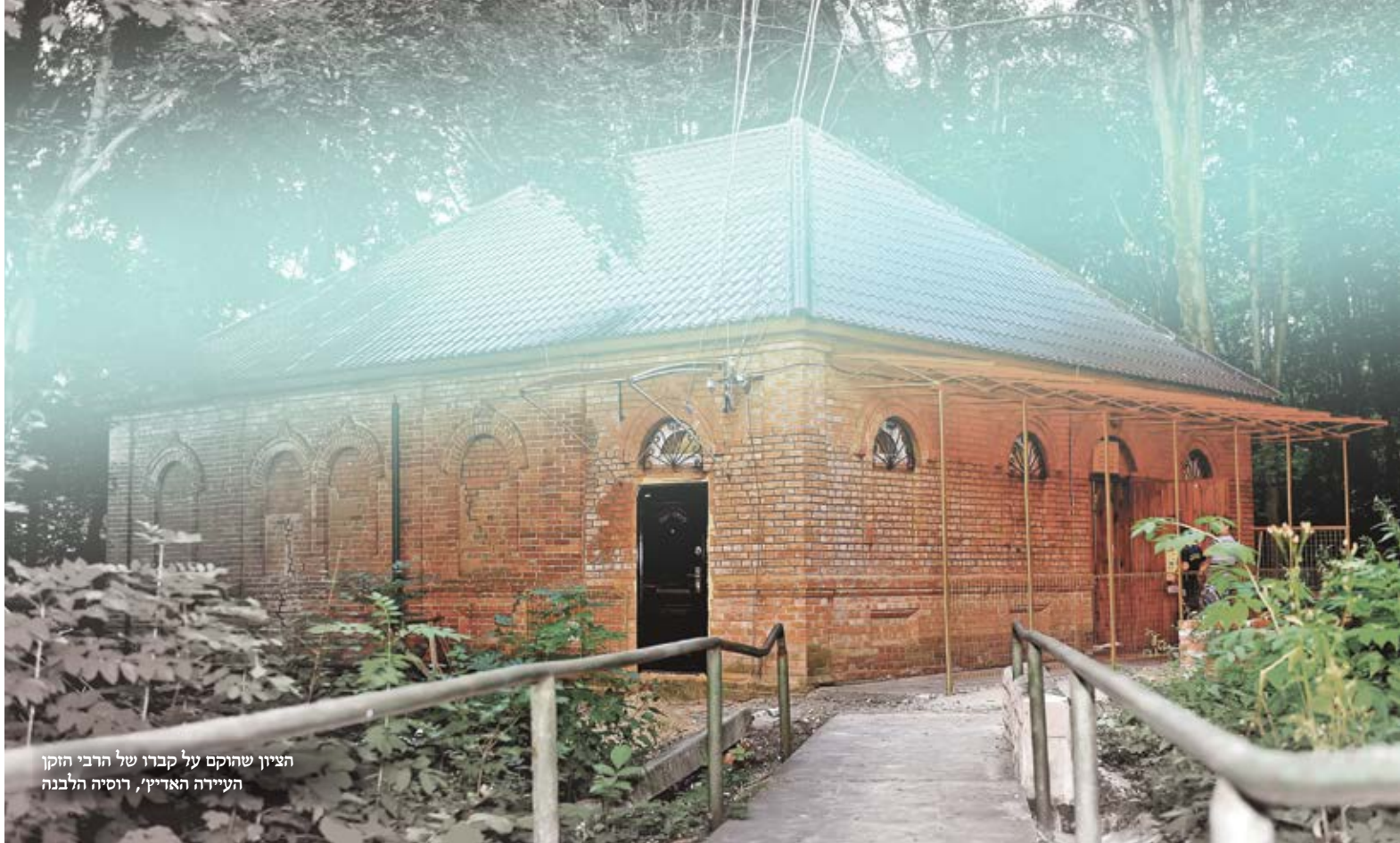
הוא שר עוד ועוד
ונכנס לרגש עמוק של דבקות,
ובעקבותיו הקהל כולו.
תחושה מופלאה הציפה
את כולם, השאלות נעלמו
ואת מקומן מילאה בהירות.
כל אחד קיבל תשובות
לשאלות שהציקו לו.

כשסיים הרבי לשיר, הוא פקח
את עיניו ושאל האם נותרו עוד
שאלות לא פתורות.
הקהל מוכה ההלם
ענה בשלילה, אין שאלות.

כשהנשמה מאירה,
ערפל המחשבה מתפור.
הניגון הרים אותם
למקום אחר.



האבא, הרבי הזקן,
יכול היה לחדור
לקרבו של החסיד,
להוציא ולעקור
את הלא טוב שבקרבו,
על ידי חסידות
או על ידי ניגון.
(הרבי האמצעי)



הציון שהוקם על קברו של הרבי הזקן
העיירה האדיני', רוסיה הלבנה

אלי אתה ואורך מילים **תהילים קי"ח, כ"ז** | לחן **הרבי הזקן**
שירה **רמי קליינשטיין** | עיבוד כלי מיתר **דותן לב ארי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | תופים **אסף זמיר**
גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק** | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

קול דודי מילים **שיר השירים ה', ב'** | לחן **הרבי הזקן**
שירה **אביתר בנאי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק**
פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | סקסופון **דניאל זמיר**

אבינו מלכנו מילים **מתוך סידור התפילה** | לחן **הרבי הזקן**
שירה **אהוד בנאי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק**
פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

כאיל תערוג מילים **תהילים מ"ב, ב'-ג'** | לחן **הפתיח על ידי הרבי הזקן**
וההמשך על ידי נכדו הרבי ה"צמח צדק | ככל הנראה הרכיב הנכד את הלחן לפסוק כהמשך לניגון של שבו
שירה **יונתן רזאל** | עיבוד כלי מיתר **נאור כרמי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | פסנתר **יונתן רזאל** | תופים **אסף זמיר**
גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק** | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

בני היכלא מילים **האר"י הקדוש, סדר סעודה שלישית של שבת** | לחן **הרבי הזקן**
שירה **ברי שחרוף** | כלי הקשה **איתמר דוארי** | טנבור **נאור כרמי** | בס **שחם אוהנה**
גיטרות וקלידים **ברי שחרוף** | תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק** | תכנותים **דורון פלסקוב**
שירה **שי צברי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

והריקותי לכם ברכה מילים **מלאכי ג', י'** | **תלמוד בבלי, תענית ט', א'** | לחן **מיוחס לרבי הזקן**
שירה **ישי ריבו** | גיטרה בס **נאור כרמי** | סקסופון **דניאל זמיר** | טרומבון **איתמר שילה** | תופים **אסף זמיר**
גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק** | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

ניגון שלוש תנועות לחן **הבעל-שם-טוב, המגיד ממזריטש והרבי הזקן**
שירה **דניאל זמיר** | גיטרה בס **נאור כרמי** | סקסופון **דניאל זמיר** | תופים **אסף זמיר**
גיטרות חשמליות ואקוסטיות **עמית יצחק** | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

ניגון ארבע בבות לחן **הרבי הזקן**
עיבוד כלי מיתר **נאור כרמי ודותן לב ארי** | קלרינט **חיליק פרנק** | קונטרבס **נאור כרמי** | כלי קשת **סימפונט רענה**
תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות **עמית יצחק** | מקהלה **נתי מלייב, זבולון נתנוב, משה חיימוב, שמואל שחר ומשה מלייב**

ניע זשורטימלי מילים ולחן **עממי** | את השיר זהו, שאיננו מיצירותיו של הרבי הזקן,
נוהגים חסידים לשיר לאחר ניגון "ארבע בבות". לאחר "ניתוח לב פתוח" שעושה ה"ארבע בבות",
דומה הניגון לחדר התאוששות של שמחה.

שירה **נריה מויאל** | עיבוד כלי מיתר **נאור כרמי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות ואקוסטיות
עמית יצחק | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן** | תכנותים **דורון פלסקוב**

שלום עליכם מילים **מתוך סידור התפילה, הקדמה לקידוש ליל שבת** | לחן **הרבי הזקן**
שירה **דוד דאור** | עיבוד כלי מיתר **נאור כרמי** | גיטרה בס **נאור כרמי** | תופים **אסף זמיר** | גיטרות חשמליות ואקוסטיות
עמית יצחק | פסנתר וקלידים **דותן לב ארי** | קולות **עקיבא תורג'מן**

עיבודים והפקה מוזיקלית נאור כרמי

עוזר מפיק
דותן לב ארי

הקלטות
אולפני פלוטו תל אביב ע"י עופר מפה, שי מילבאור
אולפני גלים, קיבוץ עין צורים ע"י שרון רייז והראל חדר

טכנאי מיקס
אודי שמחון
מיקס לבני היכלא וניע זשורטימלי
דורון פלסקוב
מאסטרינג
טלי כץ

אביתר בנאי באדיבות שילוח הפקות
אהוד בנאי באדיבות שילוח הפקות ו-NMC יונייטד
יונתן רזאל באדיבות חלמיש הפקות
ברי שחרוף ושי צברי באדיבות נענע דיסק בע"מ

תודות לאמן **לב לייבמן** על עזרה וסיוע

צילומים

רמי קליינשטיין נתן יעקובוביץ
אביתר בנאי שחר רצנברג
אהוד בנאי יאיר שילוח
יונתן רזאל אוהד רומנו
ברי שחרוף דניאל יוסופוב
ישי ריבו שלום ברנשטיין
דניאל זמיר עידו אידלק
חיליק פרנק יח"צ
נריה מויאל ערן ג'נאו
דוד דאור אלעד גוטמן
עמ' 26 נטלי שור

ציורים

עמ' 18 ברוך נחשון
עמ' 46 זלמן קליינמן

כתיבה אהרוני ברנשטיין

יצוב גרפי סטודיו דוסה
קרן בטמן טייב 050-5755561
www.Dosa.co.il | דוסה

יחסי ציבור חגית נוביק-סלומון & ירון כהן co.n.yaron@gmail.com



1. **אלי אתה ואורך רמי קליינשטיין** (04:24)
2. **קול הודי אביתר בנאי** (03:59)
3. **אבינו מלכנו אהוד בנאי** (04:05)
4. **כאיל תערוה יונתן רזאל** (04:44)
5. **בני היכלא ברי סחרוף** (04:22)
6. **והריקותי לכם ברכה ישי ריבו** (02:48)
7. **ניגון שלוש תנועות דניאל זמיר** (03:20)
8. **ניגון ארבע נבות חיליק פרנק ותזמורת סימפונט רעננה** (05:24)
9. **ניע זשוריצטי נריה מויאל** (02:59)
10. **שלום עליכם דוד ד'אור** (03:38)



© 2015 P&C לתשומת ליבך כל הזכויות שמורות לתורת חב"ד לבני הישיבות. מופץ ע"י אן. אס. סי יונייטד אנטרטיינמנט. רכישתו ו/או פתיחת אריזתו של מוצר זה מהווה את הסכמתך לתנאי הבא: הנך מתחייב שלא לעשות במוצר. בהקלטות הקוליות הכוללות בו ובמבדורה הגרפית של המוצר שימוש מסחרי כלשהוא לרבות השכרתו העתקתו. השמעתו ברבים, שידורו וכי"ב או למוסרו לאחר שיעשה בו שימוש כניל. תוצרת ישראל 2015 ACUM

